

УДК 327.56/57:303.4|327:341.311(045)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.51.23>

ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИКА УМИРОТВОРЕННЯ» В МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Віталій Савчук

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
факультет історії, політології і міжнародних відносин,
кафедра політології
вул. Шевченка, 57, 76018, м. Івано-Франківськ, Україна*

У статті розкривається проблематика формування науково-теоретичних уявлень щодо концептуалізації поняття «політика умиротворення» та його похідних понять, різних типів «політики умиротворення», виокремлюючи їх в залежності від об'єктів відносно яких вона застосовується, аналізується характеристика та вплив «політики умиротворення» на вирішення конфліктів. В основу дослідження взято наукові напрацювання західних та вітчизняних дослідників політичної науки, які додали вагомий внесок у формування важливих аспектів здійснення цього виду політичного явища в міжнародних відносинах.

У зв'язку з тим, що термін «політика умиротворення» має велику кількість інтерпретацій різними дослідниками, автор показує важливість дослідження різних аспектів поняття, щоб побачити всі особливості та можливості використання чи не використання цієї тактики під час переговорного процесу. Проводиться згрупування основних особливостей здійснення «політики умиротворення» в історичній перспективі, показуючи характеристики впровадження цієї практики в міжнародних відносинах та оцінюючи позитивні і негативні якості відносно суб'єктів «умиротворення».

Визначається формування різниці у світосприйнятті фактору «агресії» в міжнародних відносинах, особливо в часи після Другої Світової війни. Доведено, що застосування «політики умиротворення» по відношенню до агресора на міжнародній арені може формувати хибне уявлення про важливість і силу міжнародного права і може вносити подальші проблеми до коректності його інтерпретації. В статті також наголошується на можливості втрати міжнародного авторитету суб'єктами міжнародних відносин, які впроваджують тактику «умиротворення» стосовно агресора в своїй зовнішній політиці.

Це дослідження має важливе значення для формування критично-необхідної підготовки для застосування «політики умиротворення» або зміни стратегії для неможливості появи бажання до військового методу вирішення конфлікту.

В умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, автор додатково вказує на важливість дослідження і для ефективнішої боротьби з країнами-агресорами в майбутньому.

Ключові слова: політика умиротворення, агресор, зовнішня політика, міжнародні відносини, безпека, війна, військове вторгнення, мир.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. У сучасних міжнародних відносинах поняття «політика умиротворення» стало предметом активного вивчення та обговорення, особливо після провалу її застосування до Гітлерівської Німеччини. Маючи довгу історію використання та розвитку ця політика набула широкої публічної уваги, часто асоціюючись із негативними наслідками та невдачами у вирішенні міжнародних конфліктів. Проте, варто відзначити, що «політика умиротворення» також мала свої позитивні аспекти та сприяла досягненню миру в певних історичних умовах. На сьогоднішній день, поняття «політика умиротворення» залишається важливим і часто являється дорожньою

картою до формування можливостей для вирішення конфліктів у міжнародних відносинах. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю чіткого визначення цього поняття, розглядом історичних контекстів його застосування та встановленням умов, при яких ефективно використання цієї стратегії буде сприяти миру, а коли не варто застосовувати, щоб уникнути провокації для загострення проблем між суб'єктами міжнародних відносин.

Мета статті. Дослідницька мета статті полягає у формуванні науково-теоретичних уявлень щодо поняття «політика умиротворення» та його похідних понять, а також в обґрунтуванні можливостей і обмежень застосування цієї стратегії в міжнародних відносинах. Дослідження також спрямоване на визначення характеристик поведінки держав, що можуть бути предметом «умиротворення» і на виділення ознак країн-агресорів на історичному аналізі прикладів її використання.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання «політики умиротворення» не є новим, але аналіз теоретичних засад визначення поняття в роботах політологів незалежної України досліджене поверхнево, хоча в достатній мірі розглянуте в роботах світових авторів, таких як Г. Моргентау [1], С. Рок [2], Г. Крейг, А. Джордж [3], П. Кеннеді [4]. Наукові праці деяких аспектів цієї теми можна зустріти у роботах українських дослідників І. Гурака [5], В. Павленка [6], А. Міносяна, О. Варипаєва [7].

Виклад основного матеріалу. Термін «політика умиротворення» викликає загальний інтерес у наукових колах та стимулює науковий дискурс навколо його концептуального змісту та ефективності застосування. Своєрідна іронія цього терміну полягає в тому, що його естетична привабливість конфронтована з історичними дійсностями, а це, у свою чергу, викликає необхідність глибокого аналізу та рефлексії. У своїй роботі Ж.-Б. Дюрозель вказує, що на Мюнхенській конференції цілісність Чехословаччини принесли в жертву тій справі, котру прихильники «політики примирення» називали «справою миру» [8, с. 196]. Однак реальність досить складна, і наочною стала післявоєнна епоха, коли світ виявився перед проблемами вирішення військових конфліктів та необхідністю урегулювання взаємин, які довго визначались сферами впливу.

У період постійних військових конфліктів, де території та ресурси держав були у постійній взаємозалежності від військової могутності світових суб'єктів, ефективність «політики умиротворення» здавалася доцільною. Вона пропонувала можливість зменшити втрати, як людські, так і матеріальні, а також сприяти швидкому відновленню тимчасового миру. Однак після Другої Світової війни політичні реалії змусили світ звернутися до вирішення конфліктів за іншими, більш чіткими правилами, що передбачені в статуті Організації Об'єднаних Націй (ООН). Статут ООН визначає основні цілі та завдання організації, а саме – підтримка міжнародного миру та безпеки. Згідно з цим статутом, ООН зобов'язана вживати ефективні колективні заходи для запобігання загрози миру, придушення актів агресії та вирішення міжнародних спорів мирними засобами, з урахуванням принципів справедливості та міжнародного права [9]. ООН – організація, яка була створена після трагічних подій першої половини ХХ століття, має на меті стримувати використання військових методів вирішення конфліктів на світовому рівні. Проте недоліки в роботі організації породжують відновлення жорстких актів агресії вже в ХХІ столітті.

Хоча існує двозначність в оцінці держав, які вдаються до «політики умиротворення», це поняття важливе для розуміння проблем та викликів, які стоять перед світом у вирішенні конфліктів та прагненні досягти миру в сучасних міжнародних відносинах.

Слово «умиротворення» історично використовувалось широко та не завжди однозначно, часто набуваючи символічних відтінків, особливо в контексті політичних виступів та програм партій для досягнення особистих цілей. Це пов'язано із відсутністю чіткого

визначення «політики умиротворення» та її основних характеристик, що призводить до різних інтерпретацій цього поняття від студентів міжнародних відносин до визначних політичних діячів.

У короткому політичному словнику Оксфорду, складеному І. Макліном та А. Макміланом, «умиротворення» визначається як політика поступок агресивним вимогам задля досягнення миру [10, с. 702]. Автори словника підкреслюють, що у сучасних умовах більшість політиків і журналістів використовують цей термін переважно в негативному ключі. Вважається, що ті, хто прагне до «умиротворення», намагаються жертвувати територіями чи правами інших народів, намагаючись відкупитися від агресора чи злочинця. Також стверджується, що «умиротворення» ніколи не гарантує тривалого успіху, і агресор завжди повертається, вимагаючи нових поступок [10, с. 702–703]. Варто відзначити, що таке трактування часто негативно конотує зазначену стратегію, вважаючи її малоефективною у довгостроковій перспективі.

Г. Моргентау, в своїй праці «Політика між націями», характеризує «політику умиротворення» як хибну політику компромісу, що ґрунтується на помилковому розумінні імперіалізму як політики статус-кво. Він позначає «умиротворення» як наслідок неспроможності визначити істинні цілі імперіалістичної влади та підкреслює його недоліки у втіленні раціонально обмежених бажань [1, с. 43]. Імперіалізм в його баченні прямо поєднується з агресивними планами досягнення цілей будь-якими методами. Цією позицією він аргументує неадекватність застосування політики для стратегічного вирішення проблеми з агресором.

Важливо відзначити, що застосування «політики умиротворення» Великою Британією перед початком Другої світової війни мала негативний вплив на міжнародну ситуацію та визначила нові реалії європейської політики. Як пише дослідник В. Павленко: «Рішення Мюнхенської конференції чітко показали нездатність механізмів колективної безпеки реагувати на конкретні виклики. Цей європейський форум став кульмінацією «політики умиротворення», яка внесла свої корективи в міжнародну ситуацію та змінила зовнішню політику великих європейських країн» [6, с. 25]. Саме за таких умов руйнуються засадничі функції колективної безпеки. Конкретно в цьому випадку «політика умиротворення», в першу чергу, спричинила руйнування Ліги Націй, як основної організації забезпечення миру у міжвоєнний період. Тієї ж позиції притримуються українські науковці А. Міносян та О. Варипаєв: «Слабкість системи колективного захисту провокує нові порушення агресора, в той час як більш жорстка реакція сприяла би їх обмеженню» [7, с. 198]. Автори також простежують історичні паралелі в тому як реагують зараз країни-учасники міжнародних організацій, таких як ООН і ПАРЕ, стосовно країн-агресорів, які дотримуючись вдаваного нейтралітету, не бажаючи відмовитися від економічних преференцій, сповідують символізм у застосуванні санкцій та обмежень, що тільки призводить до поширення агресії.

Дослідники Г. Крейг та А. Джордж визначають поняття «умиротворення» як систематичне зменшення напруги між державами, досягнуте методичним усуненням основних причин конфлікту та розбіжностей. Згідно з їхнім підходом, «умиротворення» становить кульмінацію процесу, що розпочався з розрядки, пройшов через зближення та угоди, перш ніж досягти свого завершального етапу [3, с. 250]. Вищий рівень зменшення напруги, коли держави перебувають на порозі миру, визначали головною метою використання «політики умиротворення» як засобу «бетонування» мирних відносин. Проте, на практиці, це досяглося рідко, і частіше за все «політика умиротворення» застосовується на етапі, коли кінець конфлікту ще далеко, призводячи до загострення ситуації.

Такий результат ми могли спостерігати при спробі умиротворити С. Хусейна в кінці 90-х, що вилилося у вторгнення Іраку в Кувейт. Привертаючи увагу до історичного витоку подій, можна виокремити навчальний досвід, який здобуто після Мюнхенської конференції. Президент Дж. Буш чітко визначав свою позицію стосовно «політики умиротворення», вказуючи на її невдалість та наголошуючи на необхідності боротись з агресією: «Якщо історія нас чогось вчить, так це того, що ми повинні протистояти агресії, інакше вона знищить наші свободи. Умиротворення не працює» [11]. Американські політики вибрали шлях втручання в Перську затоку, вважаючи, що такий підхід є більш ефективним у запобіганні подальшій агресії та забезпеченні стабільності. В іншому зверненні до офіцерів та військових Дж. Буш повторив це повідомлення, сказавши, що Іраку не дозволять утримати Кувейт: «У Другій світовій війні світ дорого заплатив за те, щоб умиротворити агресора, якого можна було зупинити. «Умиротворення» веде лише до подальшої агресії і, зрештою, до війни. І ми не збираємося робити помилку умиротворення знову» [12]. Саме негативний досвід попередніх уроків «умиротворення» агресора показало можливість відкритої боротьби з агресією для утримання миру в регіоні.

Інше цікаве бачення визначення може бути знайдене в енциклопедії «Світові проблеми і потенціал людини», де вказується, що «умиротворення агресії» може використовуватися для тимчасового затримання конфлікту, але також може стати дозволом і заохоченням для подальших актів агресії з боку агресора. Така політика може мати місце, коли агресор є сильним і небезпечним, або коли сторони конфлікту, або треті сторони, які пов'язані з питанням вирішення конфлікту, не виявляють політичної волі для засудження агресора або у вживанні відповідних заходів проти нього [13]. Це викликає стурбованість щодо того, що коли отриманий час за допомогою «умиротворення» не призводить до бажаного результату, а політична воля країн світу починає порушувати міжнародні договори через економічні міркування чи інші причини, в свою чергу може призвести до подальших втручань і провокувати агресора в ідеї продовження агресії. Схожий сценарій був помічений у «політиці умиротворення» Російської Федерації Європейським Союзом під час агресії проти України. Дослідник І. Гурак у своїх статтях вказує на відсутність ефективних механізмів для адекватної реакції на агресивні кроки Москви та відсутність політичної волі для жорсткої позиції, що призводить до зниження міжнародного авторитету ЄС та загрози його зовнішньополітичного статусу [5, с. 83]. Результатом таких дій міжнародного співтовариства, в тому числі і ЄС ми отримали ще масштабніше бажання РФ до захоплення української території, яке можна було спостерігати в лютому 2022 року, як один з основних аспектів через недостатні дії у стримуванні агресора, які в свою чергу зменшили авторитет останніх на світовій арені.

«Політика умиротворення» мала успішні та не успішні приклади в розв'язанні конфліктів, тому її застосування неоднозначне та вимагає уточнень у визначенні умов для досягнення позитивних результатів у переговорному процесі.

С. Рок, американський дослідник та професор політології у коледжі Вассар, у своїй книзі «Умиротворення в міжнародній політиці» висвітлює кілька прикладів успішного застосування «політики умиротворення». Один із таких прикладів – угода між США та Великою Британією у XIX столітті. Зазначається, що під посиленням дипломатичного та військового тиску з боку Америки британський уряд передав на розгляд арбітражу свою суперечку з Венесуелою щодо кордону між цією країною та Британською Гвіаною, приєднався до претензій Америки щодо кордону між Аляскою та канадським Юконом і погодився відмовитися від договору Клейтона-Булвера 1850 р., який дозволив Сполученим Штатам побудувати та зміцнити центральноамериканський канал [2, с. 25]. Ці дії Великої

Британії не лише запобігли можливому конфлікту, але й створили підґрунтя для поліпшення дипломатичних відносин між країнами. Цей приклад демонструє ідею «умиротворення від сили», де використання силового тиску може бути необхідним елементом для досягнення миру. Як стверджував В. Черчилль: «Умиротворення» саме по собі може бути добрим чи поганим залежно від обставин. «Умиротворення» від слабкості і страху є марним і згубним. «Умиротворення» від сили є великодушним і благородним і може бути найнадійнішим і, можливо, єдиним шляхом до миру у всьому світі» [14].

Важливо зауважити, що обрання такого підходу не було для Великої Британії однозначним. Згідно з британським істориком П. Кеннеді, британська політика на той момент була зосереджена на скороченні зобов'язань, зменшенні антагонізмів та уникненні конфронтації з великою державою, що могло призвести до війни. Воювати з англосаксонською країною вважалося аморальним та економічно катастрофічним, що відкривало іншим суперникам Британії нові можливості в різних куточках світу [4, с. 202].

Розглядаючи реалізацію «політики умиротворення» Великою Британією в XIX столітті та її вплив на долю Британської імперії, важливо висвітлити комплексний підхід, який враховує як короткострокове бачення, так і довгострокові наслідки.

Один із ключових моментів, на який варто звернути увагу – це зв'язок між реалізацією «політики умиротворення» та послабленням авторитету та світової сили Великої Британії. Здійснення компромісів з колоніальними суб'єктами могло сприяти розриву між колоніями та метрополією, що в кінці кінців призвело до розпаду імперії. Аналіз вказує на те, що британському уряду можливо було б доцільно швидше вжити заходів з реалізації «політики умиротворення» задля збереження імперської єдності.

Рухи за незалежність колоній свідчать про те, що «політика умиротворення» повинна бути розглянута у контексті часу та динаміки взаємин. Навіть при наданні колоністам ряду прав, необхідних для вирішення їхніх внутрішніх справ, у високорозвинених етапах їхнього розвитку, колонії воліли б отримати повну незалежність, як приклад масмо останні події з Ямайкою та Белізом, де рухи за повне від'єднання набирають активного поширення. Звідси виникає переконання у тому, що імперії мають свій цикл розвитку, а «політика умиротворення» може впливати на тривалість цього циклу.

Ще одним із наочних прикладів «політики умиротворення», на який слід звернути увагу – це спроби Англії та Америки умиротворити відносини з Радянським Союзом у період 1941–1945 рр. Дебати політологів, критикуючих ці заходи, аргументували, що деякі дії, зокрема ті, що стосувалися території та уряду Польщі, були необґрунтованими і не призвели до успішного врегулювання конфлікту в Європі. Водночас прихильники вказували на те, що обмежені ресурси США та Великої Британії перешкождали повному відновленню Європи та ефективному протистоянню радянській владі.

Слід також звернути увагу на той факт, що спроби «умиротворення» мали частковий успіх. Навіть не дозволивши окремого миру між Радянським Союзом та Німеччиною, СРСР увійшов у війну в Тихому океані проти Японії та став членом ООН. Це, ймовірно, не відбулося б без поступок союзників, зокрема Великої Британії та США.

Варто звісно зауважити, що значущим етапом в цьому контексті була вчасна зміна акценту від «політики умиротворення» до «політики стримування» після закінчення Другої Світової Війни. Це дало можливість використовувати переваги обох стратегій, як визначено К. Кліффордом, спеціальним радником президента Г. Трумена, у доповіді 1946 року: «Мова військової сили – це єдина мова, яку розуміють прихильники силової політики. Сполучені Штати повинні використовувати цю мову, щоб радянські лідери усвідомили, що наш уряд сповнений рішучості відстоювати інтереси своїх громадян і права малих націй.

Компроміс і поступки Радянська сторона вважає доказом слабкості, і наші «відступи» заохочують її висувати нові й більші вимоги» [15, с. 73].

«Політика умиротворення» дозволила Радянському Союзу прийняти обов'язки, які його економіка не могла виконати. За допомогою якісної комбінації «політики умиротворення» та «стримування» вдалося уникнути озброєного конфлікту між західними державами та Радянським Союзом. В сучасному етапі розвитку, коли Радянського Союзу вже не існує, а його колишні території є незалежними від контролю Росії та мають демократично обрані уряди, можна зробити висновок про важливість та успіхи використання обгрунтованих стратегій у міжнародних відносинах.

Розглядаючи наведені вище приклади успішного застосування «політики умиротворення», слід визначити основні умови, які сприяють її ефективності:

1. Мотивація опонента ґрунтується на безпеці та незахищеності, а не на економічних вигодах.

2. Наявність потреби у підтриманні дружби та співпраці між сторонами конфлікту, щоб після досягнення цілей не висувались подальші вимоги.

3. Кінцеві цілі та мотиви сторони, яка примиряється, повинні відповідати міжнародному праву.

4. Поступовий процес, в якому кожен наступний крок здійснюється лише при підтвердженні ефективності попередніх заходів.

5. Сторона, яка примиряється, повинна мати можливість захищати свої інтереси на кожному етапі.

6. «Політика умиротворення» має бути застосована на етапі, коли ще не були вчинені дії, що порушують міжнародне право.

7. Вимоги не повинні зачіпати основоположні засади існування іншої сторони конфлікту.

8. Можлива комбінація «політики умиротворення» із різними стратегіями міжнародних відносин.

9. «Умиротворення» може включати в себе взаємні поступки та компроміси.

10. Економічні втрати сильнішої сторони при поширенні агресії мають багатократно зростати по відношенню до досягнень, які вона може отримати.

Підсумовуючи досліджену інформацію, виявляються нові перспективи у визначенні терміну «умиротворення». З урахуванням наявності одного ключового аспекту у позитивному і негативному контексті вирішення конфліктів стратегії «політики умиротворення», виникає необхідність подальшої диференціації цього терміну на два субтерміни – «політика умиротворення суб'єкта» та «політика умиротворення агресора». Основна різниця між цими двома термінами полягає в наявності чітко визначеної сторони – «агресора», що здійснює незаконні дії з використанням сили щодо іншої сторони.

Для ретельного розуміння характеристик, які ми приводимо до визначення терміну «агресор», необхідно належним чином визначити сутність поняття «агресія» в політології. Згідно з політологічним словником за редакцією М. Головатого та О. Антонюка «агресія» – це усі види та форми незаконного, з погляду Статуту ООН, збройного нападу та застосування сили однією державою чи групою держав проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іноземної країни, народу (нації). Дієвим засобом проти «агресії» має стати створення всеохоплюючої системи міжнародної безпеки, виключення військового насилля як засобу вирішення конфліктів, роззброєння, скорочення збройних сил, прийняття оборонних воєнних доктрин, ліквідація всіх видів зброї масового знищення [16, с. 17].

З визначення поняття «агресії» можна зробити висновок, що «політика умиротворення агресора» стосується порушення догматичних ознак певної держави. Справа в тому, що питання, які висуває сторона, що ініціює конфлікт, сягають суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності оборонної сторони, що зазнає впливу силового тиску.

Поняття «політика умиротворення суб'єкта», коли чітко не визначено сторону, яка здійснює «агресію», або «агресія» ще не здійснена, в основному, стосується вузького спектру питань, таких як «локальна безпека» країни, внутрішні проблеми суспільства, які не можуть бути вирішені через відсутність політичних чи економічних можливостей. Водночас, це обговорюється в контексті інтересу сторони, яка має військову та економічну потужність та можливість використовувати її для підтримки певної частини суспільства, що потребує уваги. Важливим є той факт, що такий спектр питань, якщо він не порушує міжнародне право, може бути обговорений і, у окремих випадках, здійснений стороною конфлікту чи третьою стороною для пришвидшення узгодження конфліктних питань та досягнення миру.

Висновки і перспектива подальших досліджень. Розвиток сучасного суспільства визначається не лише економічними та технологічними аспектами, але й політичними та соціальними взаємодіями. Спостереження за лідерами країн-загарбників вказує на те, що підтримка первинних інстинктів, таких як «агресія», не відповідає сучасному етапу розвитку людства. У контексті, де суспільство вже досягло певного рівня зміни у своєму ставленні до насильства заради матеріальних вигод, важливо впроваджувати аналогічні практики на міжнародному рівні.

Дві світові війни, що забрали десятки мільйонів життів, підкреслили неприпустимість нових конфліктів і зосередили увагу на необхідності формування масштабної стратегії стримування ще до початку можливих військових дій. Заснування ООН у 1945 році відображає світову підтримку ідеї мирного співіснування та досягнення глобальних цілей мирними засобами.

Саме у цьому напрямі варто розвивати подальше дослідження теми, адже коли б не застосовувалась «політика умиротворення», не можливо точно сказати, за який період часу ми можемо спостерігати точні результати її здійснення і що вже варто формувати оцінку, позитивну чи негативну, за наслідками її впровадження. Подальший розвиток наукового дискурсу щодо «політики умиротворення» вимагає систематичного аналізу, додаткових досліджень та визначення оптимальних стратегій для забезпечення стабільності та безпеки в міжнародних відносинах. Варто зауважити, що чим більше прикладів і аналізів досліджень цієї проблематики можна фіксувати, тим менша ймовірність спостерігати повторення негативних якостей здійснення «політики умиротворення» в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Morgenthau. H. J. Politics among nations: the struggle for power and peace. A.A. Knopf, New York, 1949. 489 p.
2. Rock S. R. Appeasement in international politics. The University Press of Kentucky, 2000. 237 p.
3. Craig G., George A. Force and Statecraft : Diplomatic Problems of Our Time, NY: Oxford University Press, 1995. 304 p.
4. Kennedy P. M. British Journal of International Studies, Vol. 2, No. 3 (Oct., 1976). P. 195–215.
5. Гурак І. Агресивна зовнішня політика РФ та нездатність ЄС остаточно відійти від «політики умиротворення» як ключові виклики для реалізації «східного партнерства».

- Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «10-річчя Східного Партнерства: здобутки, виклики, перспективи». Київ, 2019. С. 79–84.
6. Павленко В. Мюнхенська криза і крах версальської системи напередодні другої світової війни. Проблеми всесвітньої історії. *Новітня історія*. № 1(7). 2019. С. 20–31.
  7. Міносян А. С., Варипаєв О. М. Політика умиротворення агресора в контексті розбудови української держави. *Studia Slobozhanica*. Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2021», 2 грудня 2021 р. Харків: ДБТУ, 2021. С. 194–200.
  8. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Є.Марічева, Л. Погорелової. В. Чайковського. – К.: Основи, 1999. 903 с.
  9. Charter of the united nations and statute of the international court of justice. San Francisco, 1945. 54 p.
  10. Маклін І., Макмілан А.; Пер. з англ.: Сидоров В., Тарашук Д. Короткий оксфордський політичний словник. Київ: Основи, 2006. 789 с.
  11. If history teaches us anything, it is that we must resist aggression. *Text of the address by President Bush on the situation in the Middle East*. URL: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1990/08/09/if-history-teaches-us-anything-it-is-that-we-must-resist-aggression/0921e68f-ee48-4860-a05e-b9cdf2bb4d89/> (accessed: 02.12.2023).
  12. George Bush, Remarks to Officers and Troops at Hickam Air Force Base in Pearl Harbor, Hawaii Online by Gerhard Peters and John T. Woolley, The American Presidency Project. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/node/265343> (accessed: 02.12.2023).
  13. The Encyclopedia of World Problems and Human Potential. *Appeasing aggression*. URL: <http://encyclopedia.uia.org/en/strategy/216126> (accessed: 02.12.2023).
  14. Prime Minister's Visit To Usa. Volume 482: debated on Thursday 14 December 1950. URL: <https://hansard.parliament.uk/commons/1950-12-14/debates/1f8b6bd6-f5fd-423b-9316-fa46bfd30969/PrimeMinisterSVisitToUsa> (accessed: 02.12.2023).
  15. Clifford C. Report «American Relations With The Soviet Union». September, 24, 1946. 81 p.
  16. Політологічний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. Ф. Голова-того та О. В. Антонюка. К.: МАУПІ, 2005. 792 с.

“APPEASEMENT POLICY” CONCEPT IN THE INTERNATIONAL POLITICAL DISCOURSE

Vitalii Savchuk

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Faculty of History, Politology and International Relations,
Department of Political Science
Shevchenko str., 57, 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

The article reveals the issues of forming scientific and theoretical ideas on the conceptualisation of the «appeasement policy» concept and its derivatives, different types of «appeasement policy», distinguishing them depending on the objects to which it is applied, analyses the characteristics and «appeasement policy» impact on conflict resolution. The study is based on the scientific achievements of Western and domestic political science researchers who have made a significant contribution to the important formation aspects of this political phenomenon type in international relations.

Due to the fact that the term «appeasement policy» has a large number of interpretations by different researchers, the author shows the importance of studying various aspects of the concept in order to see all the features and possibilities of using or not using this tactic during the negotiation process. The author grouped the main «appeasement policy» features in the historical perspective, showing the implementations

characteristics of this practice in international relations and assessing the positive and negative qualities of the «appeasement» subjects.

The author determines differences in the world perception of the «aggression» factor in international relations, especially in the post-World War II period. It is proved that the application of the «appeasement policy» towards the aggressor in the international arena may form a false idea of the importance and power of international law and may introduce further problems to the correctness of its interpretation. The article also emphasises on the possibility of international credibility loss by subjects of international relations that implement the tactics of «appeasement» towards the aggressor in their foreign policy.

This research is important for the development of critical preparations for the «appeasement policy» implementation or a change of the strategy to prevent the desire for a military method of conflict resolution.

In the context of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, the author additionally points out the importance of the study for more effective struggle against aggressor countries in the future.

Key words: appeasement policy, aggressor, foreign policy, international relations, security, war, military invasion, peace.